

Dr hab. Paweł Zawadzki, prof. nadzw.
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego
Pl. Jana Pawła II nr 2
50-043 Wrocław
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Wrocław, 13.06.2020 r.

Recenzja w przewodzie doktorskim mgr. Marcina Kasprzyka

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentalny – zlecenie podjęte na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jednolity (Dz. U. 2016 poz. 882 z późn. zmian.).

Dotyczy

Wszczęcia na wniosek pana mgr. Marcina Mateusza Kasprzyka z dnia 6 lutego 2019 roku przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu nr 33/II/2018/2019 z dnia 11 lutego 2019 roku w sprawie:

- wyznaczenia recenzenta

W świetle Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1 - 3) Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Poznaniu, Panią Dziekan, prof. zw. dr hab. Alicję Kledzik pisma z dnia 11 lutego 2019 roku, informującego o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej pana **mgr. Marcina Kasprzyka pt. „Kameralistyka**

fortepianowa Jana Nováka jako przykład syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku”, została dołączona stosowna dokumentacja.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust.2 pkt. 2, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej pana mgr. Marcina Kasprzyka.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Marcin Kasprzyk urodził się w 1988 roku. Jego pedagogiem w Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. Fryderyka Chopina w Jarosławiu była Teresa Romanow-Rydzik, a w Zespole Państwowych Szkół Muzycznych I i II stopnia im. Artura Maławskiego pracował pod kierunkiem Doroty Miller. W 2012 roku ukończył z wynikiem bardzo dobrym studia w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi w klasie fortepianu prof. Cezarego Saneckiego. Pan Kasprzyk jest laureatem III nagrody na International Master Competition For Music Teachers organizowanego przez Centrum Promocji Kultury w Warszawie. Zasiadał w pracach jury VII i VIII Konkursu Pianistycznego „Młodzi Wirtuozi” im. Carla Czernego organizowanego przez Państwową Szkołę Muzyczną I i II stopnia w Zamościu. Otrzymał dyplomy za wyróżniający akompaniament na XI Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych w Przemyślu oraz wyróżnienie dla pianisty–akompaniatora w Makroregionalnych Przesłuchaniach Centrum Edukacji Artystycznej Uczniów Szkół Muzycznych II stopnia (Zamość). Doskonalił swoje umiejętności artystyczne na kursach i warsztatach pianistycznych w Krakowie, Ustrzykach Dolnych, Dusznikach-Zdroju, Sanoku, Rzeszowie i Stalowej Woli. Pan Marcin Kasprzyk jest zatrudniony w charakterze nauczyciela fortepianu i pianisty-akompaniatora w Zespole Szkół Muzycznych w Przemyślu (od 2011 r.), Publicznej Szkole Muzycznej w Pruchniku (od 2016) oraz Zespole Szkół Muzycznych w Jarosławiu (od 2017). W udokumentowanych 50 koncertach (w latach 2012-2019) doktorant przedstawił repertuar, który w zdecydowanej większości obejmuje utwory wokalne - arie, pieśni, pieśni pasyjne, pieśni maryjne. Aktywność sceniczna doktoranta w znacznej mierze skoncentrowana była na współpracy z chórami (akompaniował między innymi kolędy). Odnajdziemy w wykazie publicznych koncertów również informacje o występach solowych (3 koncerty) oraz koncerty w konfiguracji kameralnej fortepian-skrzypce (2 występy). Wobec powyższego, trudno mówić tu o wszechstronnych zainteresowaniach programowych. Dziwi fakt, iż kandydat podaje występy uczestników konkursu „Młodzi Wirtuozi” im. C. Czernego w zestawie własnych publicznych prezentacji. W dokumentacji zabrakło uszczegółowienia następujących elementów:

- spisu treści,
- podzielenia dokumentacji na czytelne części
- życiorys kandydata został napisany bardzo pobieżnie, bez wskazania chronologii.
- brakuje udokumentowania sukcesów uczniów na konkursach i przesłuchaniach wspomnianych przez kandydata w życiorysie

Niestaranność w tej dziedzinie wpłynęła na jakość pracy recenzenta, wprowadzając wrażenie chaosu.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska **mgr. Marcina Kasprzyka** pt. „**Kameralistyka fortepianowa Jana Nováka jako przykład syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku**”, składa się z dzieła artystycznego (płyta CD) oraz pracy pisemnej.

Dzieło artystyczne zawiera nagrania utworów:

Jan Novák – *Sonatina* na flet i fortepian

Jan Novák – *Mimus Magicus*

Jan Novák – *Capriccio* na fortepian i wiolonczelę

Jan Novák – *Choreae Vernaes*

Nagranie zostało zrealizowane w sali koncertowej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych w Jarosławcu w sierpniu i październiku 2019 roku. Pan Marcin Kasprzyk zaprosił do projektu współwykonawców – Jagodę Pietrusiak-Kasprzyk (flet), Renatę Johnson-Wojtowicz (sopran), Wojciecha Bafeltowskiego (wiolonczela).

Pan Marcin Kasprzyk sięgnął po rzadko wykonywane dzieła literatury kameralnej, które już od pierwszych dźwięków przenoszą słuchacza w interesującą warstwę brzmieniową oraz zróżnicowany język muzyczny kompozytora. Należy podkreślić, iż pianista bardzo dobrze przygotował się do sesji nagraniowej. Poczynione starania złożyły się na płytę CD o interesujących walorach artystycznych. Na marginesie dodam, że płyta powinna zawierać większe odstępy czasowe pomiędzy utworami. Podczas słuchania całości materiału słuchacz niezaznajomiony z twórczością Jana Nováka, może potraktować kolejny utwór jako następną część słuchanego dzieła.

Po zapoznaniu się ze studyjnym nagraniem stwierdzam, że Pan Marcin Kasprzyk w bardzo świadomy sposób operuje czynnikiem metroritmicznym. Zorganizowana przez pianistę pulsacja ma istotny wpływ na profesjonalną współpracę z zaproszonymi do nagrania instrumentalistami i wokalistką. Na uznanie zasługuje interpretacja *Mimus Magicus*. W dziele tym pianista „czuwa” nad właściwą współpracą pomiędzy wykonawcami operując właściwą energią, budowaną za pomocą czynnika rytmicznego, artykulacyjnego i harmonicznego. Trafne rozumienie faktury partii fortepianu przez Pana Kasprzyka pozwala flecistce i wokalistce uzupełniać się muzycznie przy zachowaniu odrębności interpretacyjnych swoich partii. W utworze Doktorant mógłby śmieiej budować pod względem dynamicznym dążenia do zwrotów kadencyjnych oraz zróżnicować (wysublimować) brzmienie następstw harmoniczných w taktach od 175 do 200 – ów odcinek muzyczny wnosi inną nastrojowość.

Bardzo dobrze odebrałem interpretację *Capriccio*. Muzycy tworzą tu zgrany duet. Forma utworu jest czytelna, prawidłowy dobór relacji temp w *Circulus incantatus* (Andante – Allegro – Tempo I). Posługiwanie się przez Doktoranta agogiką wpływa dodatnio na odbiór muzyczny dzieła, czyniąc je organicznie spójnym. Pianista ponadto prawidłowo wykorzystuje specyfikę brzmienia różnych rejestrów fortepianu, posługując się adekwatną w stosunku do nich artykulacją. W części III ukazana została właściwa lekkość brzmienia i praca tematyczna. Zakończenie utworu zostało niepotrzebnie przez pianistę wycofane dźwiękowo, przez co kulminacja części, i poniekąd nawet utworu, zabrzmiała dość blado wyrazowo.

Trzeba przyznać, że *Sonatina na flet i fortepian* nie stawia przed pianistą specjalnych trudności techniczno-wykonawczych. *Allegretto scherzando* wykonane jest w dobrym charakterze. Pedalizacja w części trzeciej mogłaby być częściej stosowana przy użyciu przytrzymywania regularnie powtarzających się dźwięków (*finger pedal*). Ostatnia część *Sonatiny* dowodzi o zrozumieniu przez Doktoranta właściwych relacji pomiędzy strukturami rytmicznymi a metrum. Stałe stosowana przez kompozytora polimetria ukazana została przez instrumentalistów czytelnie, nie wprowadzając poczucia chaotyczności wykonania.

Pan Marcin Kasprzyk jest pianistą, który posługuje się elementami dzieła muzycznego w sposób przeanalizowany. Pianista posiada bardzo dobre poczucie formy. Zaletą jego gry jest również zdolność logicznego konstruowania utworu. Jego pianistyka pozwala mu przekonująco interpretować zamierzone cele artystyczne. Na podstawie wykonanych dzieł nie można jednakże w pełni ustosunkować się do pełnego wachlarza umiejętności wykonawczych Doktoranta. Dokonany przez niego dobór repertuaru na przewód doktorski nie stawia przed wykonawcą na tyle szerokiego

spektrum zadań artystyczno-wykonawczych, aby recenzent mógł odnieść się np. do umiejętności prowadzenia kantyleny, wydobycia subtelności i odcieni barwy dźwięku, użycia pedalizacji, która wzbudzając paletę barw dźwiękowych pozwoliłaby wykazać uwrażliwienie wykonawcy na system alikwotów fortepianu czy ukazania różnorodności kolorytu struktur melodycznych (plany dźwiękowe, polifonizacja faktury).

Częścią opisową pracy doktorskiej jest dysertacja naukowa pod tytułem: „Kameralistyka fortepianowa Jana Nováka jako przykład syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku”. Składa się ona ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia:

Wstęp	6
ROZDZIAŁ I	9
Biografia Kompozytora	9
1.1 Dzieciństwo.....	9
1.2 Lata młodości.....	11
1.3 Tanglewood.....	19
1.4 Spotkanie Jana Nováka z Bohuslavem Martinů.....	25
1.5 Lata pięćdziesiąte.....	29
1.6 Lata sześćdziesiąte.....	33
1.7 Emigracja.....	37
1.8 Niemcy.....	37
1.9 Dania.....	38
1.10 Włochy.....	39
1.11 Niemcy.....	43
ROZDZIAŁ II	47
Syntezy stylistyczne w kameralistyce fortepianowej Jana Nováka na tle muzyki XX wieku	47
2.1 Ogólna charakterystyka muzyki XX wieku.....	47
2.2 Ogólna charakterystyka twórczości kameralnej Jana Nováka.....	63
2.3 Syntezy stylistyczne w twórczości kameralnej z fortepianem Jana Nováka.....	69
2.3.1 Inspiracja kulturą starożytnej Grecji.....	69
2.3.2 Neoklasycyzm.....	71
2.3.3 Inspiracja twórczością Bohuslava Martinů.....	74
2.3.4 Inspiracja tańcem.....	76

2.3.5 Inspiracja metryką łacińską.....	77
2.3.6 Inspiracja jazzem.....	78
2.3.7 Inspiracja techniką dodekafoniczną.....	78
2.3.8 Inspiracja poezją łacińską.....	80
2.3.9 Inspiracja folklorem czeskim.....	88
ROZDZIAŁ III.....	91
Analiza dzieł kameralnych z fortepianem Jana Nováka utrwalonych na płycie CD w aspekcie fakturalnym i sonorystycznym.....	91
3.1 <i>Sonatina</i> na flet i fortepian.....	91
3.1.1 <i>Comodo</i>	92
3.1.2 <i>Allegretto scherzando</i>	96
3.1.3 <i>Andante</i>	100
3.1.4 <i>Allegro leggiero</i>	102
3.2 <i>Mimus magicus</i> na sopran, flet i fortepian.....	108
3.3 <i>Capriccio</i> na wiolonczelę i fortepian.....	125
3.3.1 <i>Allegro molto</i>	126
3.3.2 <i>Circulus incantatus. Andante</i>	135
3.3.3 <i>Allegro</i>	143
3.4 <i>Choreae Vernaes</i> na flet i fortepian.....	151
3.4.1 <i>Con libertà. Allegretto</i>	159
3.4.2 <i>Andante</i>	164
3.4.3 <i>Lento. Allegro. Tranquillo. Allegro</i>	169
ZAKOŃCZENIE.....	172
SPIS PRZYKŁADÓW.....	174
SPIS ILUSTRACJI.....	177
SUPLEMENT.....	180
BIBLIOGRAFIA.....	187
ABSTRACT.....	194

W pierwszym rozdziale doktorant w obszerny sposób opisał biografię kompozytora przybliżając tym samym sylwetkę Jana Nováka, którego postać w obecnych czasach jest mało znana. W drugim rozdziale została przedstawiona ogólna charakterystyka muzyki XIX i XX wieku wraz z powstającymi w tym okresie nowymi kierunkami w muzyce - impresjonizmem, ekspresjonizmem, dodekafonią, neoklasycyzmem, punktualizmem, serializmem, aleatoryzmem, muzyką stochastyczną,

muzyką elektroniczną, postmodernizmem, które w bezpośredni sposób wpłynęły na twórczość czeskiego kompozytora. Ponadto w II rozdziale mgr Marcin Kasprzyk stara się udowodnić, że również muzyka starożytnej Grecji, poezja i metryka łacińska, jak też, rodzimy folklor, jazz lub skałe bluesowe, stanowiły bardzo ważny element inspiracji twórczej. Omówienie w tym rozdziale panujących nurtów w muzyce XX wieku, staje się pomocne podczas lektury rozdziału III, w którym to doktorant na przykładzie twórczości kameralnej Jana Nováka ilustruje, za pomocą przykładów nutowych, poszczególne elementy stylu tego kompozytora powstałe w wyniku ścisłego związku z istniejącymi w tamtym okresie awangardowymi prądami estetycznymi w muzyce. W rozdziale III Autor przedstawił analizę dzieł kameralnych:

1. *Sonatiny* na flet i fortepian
2. *Mimus magicus* na sopran, flet i fortepian
3. *Capriccio* na wiolonczelę i fortepian
4. *Choreae Vernaes* na flet i fortepian

Analiza utworów kameralnych jest wnikliwa, zawiera przykłady nutowe, tekstowe (teksty w języku łacińskim wykorzystane w kompozycji *Mimus magnicus*), kopie rękopisów. Zasadniczym trzonem podjętej analizy jest faktura i sonorystyka omawianych dzieł. Każdy opis rozpoczyna się krótką metryką powstania utworu, omówieniem budowy formalnej oraz dołączonym wykazem dostępnych nagrań. Dalsza część poświęcona jest rozbiorowi formalnemu w celu ukazania licznych związków ze spuścizną twórczą minionych okresów w dziejach muzyki, takich jak: antyk (starożytna Grecja, Rzym – łacina), barok, klasycyzm, czy też bezpośrednich nawiązań do nurtów muzyki europejskiej istniejących w wieku XX.

Koncepcja pracy pisemnej jest bardzo czytelna. Rozdziały wypełnione są licznymi przykładami, słownictwo jest bogate i merytoryczne. Doktorant zadbał, aby dysertacja była interesująca, wielowarstwowa i wnikliwa. Na uwagę zasługuje również starannie dobrana, obszerna bibliografia, co uwydatnia duże zaangażowanie doktoranta w sferę badawczą. Opis wybranych utworów jest przejrzysty, logiczny, obejmuje szeroki kontekst kulturowy i środowiskowy. Czasami można odnieść wrażenie, że brakuje równowagi pomiędzy omawianym przez Doktoranta zagadnieniem tekstu łacińskiego i jego znaczenia w utworze *Mimus Magnicus*, a wynikającymi z tego następstwami muzycznymi (recenzent ma tu konkretnie na myśli podrozdział 3.2). Nie zawsze bywają czytelne owe związki pomiędzy niektórymi elementami inspiracji, a ich wpływem na treść muzyczną. Są to jednak, w opinii recenzenta, drobne niedoskonałości, które nie mają wpływu na ogólne, bardzo dobre wrażenie odniesione po przeczytaniu pracy doktorskiej pana mgr Marcina Kasprzyka.

Konkluzja

Należy podkreślić, że obie części pracy doktorskiej mgra Marcina Kasprzyka zawierają satysfakcjonujący poziom wykonawczy jak i badawczy, zawarty w opisie pracy doktorskiej. Część opisowa wypełni lukę w piśmiennictwie muzycznym, w którym brakuje wnikliwej analizy twórczości kompozytorskiej Jana Nováka, a poziom wykonawczy prezentowanych kompozycji utrwalony na płycie CD, będzie, w opinii recenzenta, zachętą do poszerzania literatury kameralnej o te kompozycje.

Stwierdzam, iż Doktorant wykazał się wiedzą oraz umiejętnościami, które spełniają wymagania art. 13 ust. 1 z dnia 14.03.2003 roku. Pracę doktorską Pana mgr. Marcina Kasprzyka przyjmuję.

Dr hab. Paweł Zawadzki, prof. nadzw.